

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตร ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ของจังหวัดขอนแก่น มีสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาในการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นศึกษานิเทศก์จังหวัดขอนแก่น ที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ทั้งหมดจำนวน 12 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 385 คน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารประกอบแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับการสภาพของผู้ตอบเป็นแบบสำรวจรายการ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการศึกษาปัญหา และอุปสรรคของครู ในการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 352 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91 การสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ที่เป็นคณะกรรมการในการปรับหลักสูตรจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละจำแนกรายข้อ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาพของผู้ตอบ ครูผู้สอนจำแนกตามเพศ แบ่งเป็นเพศชาย ร้อยละ 30.68 เพศหญิง ร้อยละ 69.32 วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นระดับอนุปริญญาและ

ปริญญาตรี โดยจำแนกเป็นระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าร้อยละ 33.81 และระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าร้อยละ 37.50 ในด้านประสบการณ์การทำงานสอนร้อยละ 28.13 ทำการสอนมาแล้ว 6-10 ปี ร้อยละ 23.58 ทำการสอนมาแล้ว 11-15 ปี และร้อยละ 22.44 สอนมาแล้วมากกว่า 21 ปีขึ้นไป ประสบการณ์ของครูผู้สอนในการผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีจำนวนมากถึงร้อยละ 92.05 ส่วนที่เหลือคือ ร้อยละ 7.95 ไม่เคยผ่านการอบรมการใช้หลักสูตร แต่ใช้วิหาคความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการถามเพื่อนครูด้วยกัน ถึงร้อยละ 39.29 และร้อยละ 35.71 ของผู้ไม่เคยผ่านการอบรมการใช้หลักสูตรได้ใช้วิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

2. การมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของครูผู้สอน

2.1 การมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตร พบว่าการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการปรับหลักสูตรนั้น เมื่อนำมาจัดอันดับปรากฏว่า ครูผู้สอนจัดให้การดำเนินงาน การใช้หลักสูตร มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 ส่วนภาวศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการปรับหลักสูตรมีครูผู้สอนจำนวนน้อยให้ความสำคัญโดยจัดอยู่ในอันดับสุดท้ายของการมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตร ครูผู้สอนร้อยละ 78.41 ไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ครูผู้สอนร้อยละ 58.52 ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูผู้สอนถึงร้อยละ 78.12 ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร

ในด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น พบว่าครูผู้สอนร้อยละ 84.94 มีบทบาทเพียงเป็นผู้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

2.2 สภาพการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

เมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ พบว่า

กลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) ครูผู้สอนร้อยละ 61.93 นำเนื้อหาสาระเรื่อง นิทานพื้นเมืองมาปรับให้สอดคล้องกับท้องถิ่นได้ดีมาก ส่วนที่ปรับได้น้อยมากคือ เรื่องของภูเขา เรื่องราวหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ และเรื่อง คำยาก ซึ่งเป็นศัพท์เฉพาะจากภาษาหนังสือซึ่งคนในท้องถิ่นไม่เข้าใจ

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 73.58 นำเนื้อหาสาระเรื่องการทำความสะอาดร่างกายมาปรับให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นได้ดีมาก และครูผู้สอนร้อยละ 58.52 นำเนื้อหาสาระเรื่อง ลักษณะทางกายภาพของบ้านในท้องถิ่นมาปรับได้ในระดับน้อยมาก

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย พบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 78.41 นำเนื้อหาสาระ เรื่องดนตรีพื้นเมืองมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับน้อย และเนื้อหาสาระ เรื่องการกีฬาที่เล่นในท้องถิ่น นาฏศิลป์พื้นเมือง ครูผู้สอนร้อยละ 65 นำมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับน้อยมาก

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ พบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 85.80 นำเนื้อหาสาระ เรื่องการประมงในท้องถิ่นมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับน้อยมาก ทั้งนี้รวมถึงเนื้อหาสาระ เรื่องการเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นและการปลูกพืชผักในท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน คือ ผู้สอนร้อยละ 78 นำเนื้อหาสาระมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับน้อยมาก ส่วนเนื้อหาสาระ เรื่องที่สามารถปรับได้คือนั้นครูผู้สอนร้อยละ 76.42 นำเนื้อหาสาระ เรื่องไม้ดอกไม้ประดับที่ปลูกในท้องถิ่น และร้อยละ 75.57 นำเนื้อหาสาระ เรื่องสิ่งประดิษฐ์จากเศษวัสดุในท้องถิ่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับดี

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ครูผู้สอนร้อยละ 72.73 นำเนื้อหาสาระของกลุ่มที่เลือกวิชาเลือกอาชีพในท้องถิ่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับดีมาก ครูผู้สอนร้อยละ 60.23 นำเนื้อหาสาระของวิชาภาษาอังกฤษมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับน้อยมาก

การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนและการวัดผล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ พบว่า การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรของกลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์) นั้น ครูผู้สอนร้อยละ 66.19 นำเอกสารประกอบหลักสูตรมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มประสบการณ์พิเศษครูผู้สอนร้อยละ 73.58 สามารถนำเอกสารประกอบหลักสูตรมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับน้อยมาก

การจัดทำสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ครูผู้สอนร้อยละ 74.15 จัดทำสื่อในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ในระดับดีมาก ในด้านการวัดผล ประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 56.53 นำเอาวิธีการวัดผลและประเมินผลของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมาปรับใช้ได้ในระดับดีมาก ครูผู้สอนร้อยละ 61.93 นำเอาวิธีการวัดผลและประเมินผลของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มาปรับใช้ได้ในระดับน้อย ครูผู้สอนร้อยละ 78.13 นำเอาวิธีการวัดผลและประเมินผลของกลุ่มประสบการณ์พิเศษ มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับ

สภาพท้องถิ่นได้ในระดับน้อยมาก

2.3 การพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตร จากการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 50.56 เห็นว่า กำหนดการสอนเป็นเอกสารและวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรที่ควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด ครูผู้สอนร้อยละ 69.32 ได้ดำเนินการพัฒนา กำหนดการสอน โดยการปรับและขยายแผนการสอนบางส่วน สำหรับแหล่งที่มาของความรู้หรือประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 51.42 ได้รับความรู้หรือประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนจากการศึกษาในสถาบันการศึกษา

การจัดทำตารางสอน ครูผู้สอนร้อยละ 67.05 เห็นว่า โรงเรียนควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำตารางสอน ครูผู้สอนร้อยละ 46.88 เห็นว่า ลักษณะ ส่วนประกอบ คาบเวลา และเนื้อหาที่ปรากฏในตารางสอนยังไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

2.4 สื่อการเรียนการสอน

พบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 61.65 จัดทำสื่อการเรียนการสอนโดยรับสื่อการเรียนการสอนมาจากหน่วยงานในส่วนกลางจัดส่งไปให้ ในด้านแหล่งที่มาของงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนร้อยละ 51.71 ด้รับงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอนจากทางโรงเรียน และในด้านการนิเทศการผลิตสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนร้อยละ 67.61 ด้รับการนิเทศจากผู้บริหารระดับอำเภอ ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนร้อยละ 63.07 ด้รับการนิเทศเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอนจากหัวหน้าหมวด หัวหน้าสาย ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนร้อยละ 58.52 ด้รับการนิเทศจากครูวิชาการโรงเรียนในระดับปานกลาง ส่วนการนิเทศจากศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเรื่องการผลิตสื่อ นั้น ครูผู้สอนร้อยละ 73.58 ด้รับการนิเทศในระดับน้อย

2.5 การวัดผลและประเมินผล

พบว่า การจัดสร้างเครื่องมือวัดผลปลายภาคเรียนนั้น ครูผู้สอนร้อยละ 92.90 ด้ใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด ด้จัดสร้างเครื่องมือขึ้นเอง ครูผู้สอนร้อยละ 84.09 ด้จัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเอง

สำหรับการจัดสร้างเครื่องมือวัดการผ่านจุดประสงค์ใน ป.02 นั้น ครูผู้สอนใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่กรมวิชาการจัดทำมากเป็นอันดับที่ 1 ส่วนการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่กลุ่มโรงเรียนเป็นผู้จัดทำ และการที่ผู้สอนสร้างแบบทดสอบขึ้นใช้เอง มีครูผู้สอนใช้วิธีการดังกล่าวมากเป็นอันดับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ส่วนบทบาทการมีส่วนร่วมใน

การวัดผลปลายปี ชั้นป.6 ของครูผู้สอนนั้น พบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 81.82 มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการคุมห้องสอบ และตรวจข้อสอบเท่านั้น

2.6 แนวคิดและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์จังหวัดขอนแก่น ผู้มีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นในฐานะกรรมการปรับหลักสูตร พบว่า ศึกษานิเทศก์มีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตร เรียงตามลำดับความสำคัญคือ 1) การนำหลักสูตรไปใช้ 2) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ศึกษานิเทศก์จังหวัดร้อยละ 75 ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร และศึกษานิเทศก์ร้อยละ 60 มีส่วนร่วมในการคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรเฉพาะกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5-6

ในการพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนพบว่า เมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญ แล้วศึกษานิเทศก์จังหวัดเห็นว่าการพัฒนาเอกสารตามลำดับความสำคัญดังนี้ 1) การพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรในเรื่องสื่อการเรียนการสอน 2) การพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรในเรื่องกำหนดการสอน 3) การพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรในการจัดทำตารางสอน

ในการพัฒนา กำหนดการสอน (แผนการสอนย่อย) นั้น ศึกษานิเทศก์ ร้อยละ 50 ได้มีส่วนร่วมในการปรับขยายแผนการสอนเป็นบางส่วน

ในด้านการปฏิบัติงานในการนิเทศการศึกษา พบว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดร้อยละ 75 ได้แนะนำโดยการนำแผนการสอนและคู่มือครูมาปรับให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น

2.7 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ศึกษานิเทศก์จังหวัดให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง การปรับหลักสูตรดังต่อไปนี้

ก. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ควรนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

ข. การพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตร ควรสำรวจความต้องการของโรงเรียนเพื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการจัดทำกำหนดการสอน สื่อการสอนและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

ค. ศึกษานิเทศก์จังหวัด ต้องออกนิเทศ กำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ในเรื่องการปรับหลักสูตร ทั้งด้านผู้บริหารและด้านครูผู้สอน

ง. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการจัดทำเครื่องมือการประเมินผล

หลักสูตร

3. สภาพปัญหาและอุปสรรคของครูผู้สอนในการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

จากการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 50.57 เห็นว่า ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปรับหลักสูตร ซึ่งเป็นผลกระทบบให้ครูผู้สอนร้อยละ 63.92 ขาดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ดีในด้านเอกสารประกอบหลักสูตร โดยเฉพาะคู่มือครู และแผนการสอนครูผู้สอนร้อยละ 92.60 เห็นว่ายังขาดแหล่งบริการสำหรับเอกสารประเภทนี้ ในด้านการวัดผลระหว่างเรียน (ป.02) พบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 78.13 ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้

ครูผู้สอน ร้อยละ 94.60 เห็นว่า ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน มาจากการขาดแคลนงบประมาณ ครูผู้สอนร้อยละ 40.62 เห็นว่าประชาชนต้องการให้บุตรหลานเรียนรู้ เพื่อศึกษาต่อในระดับสูง ซึ่งถือว่าสภาพท้องถิ่นเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปรับหลักสูตร

สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานใช้หลักสูตรพบว่า ครูผู้สอนร้อยละ 67.33 เห็นว่า โรงเรียนอยู่ห่างไกลแหล่งบริการหลักสูตร และครูผู้สอนร้อยละ 76.70 เห็นว่าสาเหตุที่การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรนั้นเนื่องจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ประสบปัญหาในด้านการจัดหางบประมาณ และสาเหตุที่ผู้เกี่ยวข้องไม่เข้าใจวิธีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นนั้น ครูผู้สอนร้อยละ 69.32 เห็นว่า เนื่องจากไม่มีผู้เคยมีประสบการณ์จัดทำเรื่องดังกล่าวในท้องถิ่น

ครูผู้สอนร้อยละ 51.99 เห็นว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาในการวัดผล ระหว่างเรียน (ป.02) มาจากการขาดการวางแผนงานที่ดี

การอภิปรายผล

1. สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีอายุราชการระหว่าง 6-10 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมาแล้วร้อยละ 92.05 จึงกล่าวได้ว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์ใน

การทำงานอยู่ในระดับสูงเพียงพอ อนึ่งการที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรถือว่าเป็นสิ่งที่ที่ครูผู้สอนจะ ได้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรและปรับหรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ตรงกับความต้องการของผู้เรียน เพราะว่าหลักสูตรคือมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กเรียนให้ เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ (ธีรยุทธ เสนิงค์ ณ อยุธยา 2526 : 203) ครูที่ผ่านการอบรมย่อมจะนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้มาจัดกระบวนการเรียนการสอนได้เหมาะสมและถูกต้องยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของครูผู้สอน

2.1 การมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตร

จากการวิจัยพบว่า ในการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ เป็นเพียงผู้ใช้หลักสูตรตามที่ส่วนกลางกำหนดไว้ ซึ่งไม่มีส่วนร่วมในการศึกษา ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรด้วย อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนไม่กล้าที่จะปรับเปลี่ยนหลักสูตรซึ่งไม่ใช่หน้าที่ที่จะทำได้ เพียงแต่มีบทบาทเป็นผู้ใช้หลักสูตรให้ เป็นไปตามกำหนดการสอนก็พอเพียงแล้ว ในส่วนที่เป็นจุดหมายและโครงสร้างของหลักสูตรคณะผู้จัดทำหลักสูตรจากส่วนกลางก็ได้วางแนวทางการปฏิบัติไว้ให้อย่างแจ่มชัดแล้ว ประการสำคัญในการปรับหรือพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2521 : 32) ได้วางหลักในการปรับหรือพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า ถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระเรื่องใดเพื่อให้เหมาะสมหรือเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นก็ให้ทางเขตการศึกษา หรือคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้จัดทำออกเหตุผล ไปให้ทางกรมวิชาการทราบ ก็อาจกล่าวได้ว่าส่วนกลางไม่ให้อำนาจแก่ผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง คือครูผู้สอนมีส่วนที่จะปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ถ้าจะทำได้ต้องเสนอผ่านกระบวนการอันยาวนาน ซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ที่ครูผู้สอนไม่กล้าที่จะนำความคิดมาปรับปรุงหลักสูตรส่วนที่เป็นแก่นจริง ๆ

กล่าวโดยสรุปคณะผู้จัดทำหลักสูตรแม้ที่มีความประสงค์ที่จะสนับสนุนให้มีการปรับรายละเอียดของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้บ้างในเนื้อหาบางส่วน หากแต่กระบวนการการดำเนินงานที่มีหลายขั้นตอนและต้องใช้เวลา ดังนั้นครูจึงไม่ได้จัดทำอย่างจริงจัง

ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีบทบาทเพียง เป็นผู้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ร่วมพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2521 : 13) ได้กล่าวถึงเอกสารประกอบหลักสูตรและได้จัดทำไว้แล้วมี หลักสูตร แผนการสอน หนังสือเรียน คู่มือหนังสือเรียน แบบฝึกหัด บัตรงาน แผ่นภาพ หนังสือส่งเสริมการอ่าน ซึ่งแบ่งลักษณะ

เอกสารประกอบหลักสูตรเป็น 2 ลักษณะ คือเอกสารสำหรับครูและเอกสารสำหรับนักเรียน เอกสารสำหรับครูนั้นครูผู้สอนต้องศึกษาให้ เข้าใจและใช้ให้ถูกต้องบางโอกาสก็ต้องปรับให้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นด้วยและ เอกสารสำหรับนักเรียนหรือถ้าพิจารณาตามลักษณะแล้วก็จะจัด ว่าเป็นหนังสือการเรียนซึ่งครูผู้สอนใช้ประกอบการสอน จะต้องจัดทำจัดหาเองในบางโอกาส เพื่อปรับสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ก็ถือได้ว่าครูผู้สอนมีส่วนปรับหลักสูตรซึ่ง เป็นส่วนประกอบเท่านี้ แต่ส่วนแกนแท้ของหลักสูตรคือเนื้อหาสาระนั้น เป็นหน้าที่ของระดับสูง ขึ้นไปที่จะต้องพิจารณากลับกรองให้เหมาะสม

และถ้าพิจารณาให้อย่างถ่องแท้จะพบว่า ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดทำ หรือพัฒนา เอกสารประกอบหลักสูตรนั้น ส่วนใหญ่จะจัดทำกำหนดการสอน (แผนการสอนย่อย) ซึ่งเป็นการแบ่งเนื้อหาของแผนการสอนและคู่มือครู เพื่อให้ครูผู้สอนสะดวกในการจัดการเรียน การสอนทั้งหมดให้ครบถ้วนตามหลักสูตรจึงมีความจำเป็นและอาจจะถือว่าเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน จะต้องดำเนินการในส่วนนี้ซึ่งสอดคล้องกับที่ กรมวิชาการ (2522 : 13) กล่าวไว้ว่า กำหนด การสอนคือกำหนดเนื้อหาสาระในแผนการสอนและคู่มือครูที่จะสอนตลอดปีว่า เรื่องใด ตอนใด กิจกรรมใดต้องสอนก่อนหลังใช้ เวลาแต่ละ เรื่องมากน้อยเท่าใด เพื่อจัดการเรียนการสอนได้ ครบถ้วนตามหลักสูตรครูผู้สอนส่วนใหญ่จึงถือว่าการจัดทำกำหนดการสอนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ ร่วมพัฒนาหลักสูตร และกำหนดการสอนก็เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่การสอน ได้ ครบถ้วนสมบูรณ์บรรลุจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

2.2 สภาพการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตร ประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น ในส่วนสภาพการปรับหลักสูตร ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น มีรายละเอียดเนื้อหาสาระของแต่ละกลุ่มประชากรที่พอจะนำมา อภิปรายผลดังนี้

กลุ่มทักษะภาษาไทย

ส่วนใหญ่นำเนื้อหาสาระมาปรับใช้ในระดับน้อยมาก คือเรื่องฉญา อาจ เนื่องมาจากฉญาเป็นคำที่คนในสมัยก่อนใช้พูดกันในลักษณะเปรียบเทียบปรากฏการณ์ ไม่มีการ บันทึกไว้เป็นหลักฐานที่แน่นอน และสำเนียงในการพูดคำฉญานั้นก็มีลักษณะเฉพาะ ถ้าไม่คุ้นเคย กับการฟังคำฉญาแล้วก็จะไม่รู้เรื่องราวหรือไม่เข้าใจในความหมายได้ จึงเป็นปัญหาสำหรับคน

รุ่นใหม่ที่จะนำคำพูดมาใช้ในชีวิตประจำวันหรือใช้ในการเรียนการสอน แม้ว่าคำพูดจะเป็นของเก่าแก่ของคนภาคอีสานอย่างแท้จริงก็ตาม โดยทั่วไปแล้วก็ไม่ได้มีการถ่ายทอดไว้ให้คนรุ่นหลังอย่างมีระบบ ในสถาบันการศึกษาไม่ค่อยมีปรากฏในหลักสูตรแทบทุกระดับ แต่จะมีแทรกอยู่ในเรื่องของพิธีทางศาสนา การละเล่นพื้นบ้าน เช่น หมอลำ เรื่อง หมอลำกลอน เชิงบ้องไฟ เป็นต้น จึงทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถที่จะทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งกับคำพูดจนสามารถปรับใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย อนึ่งครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนหนึ่งก็ไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่นหรือภาคอีสาน โดยกำเนิดการที่จะปรับคำพูดมาใช้สอนนักเรียนนั้นคงจะเป็นการสุดวิสัยที่จะทำได้

ส่วนกลุ่มทักษะภาษาไทย เนื้อหาสาระที่นำมาปรับใช้ได้ในระดับดีมากนั้น คือ เรื่องนิทานพื้นเมือง อาจเป็นเพราะว่านิทานพื้นเมืองของภาคอีสานมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานมากมายและมีการบอกเล่ากันเป็นประจำ รวมทั้งมีการสร้างเป็นภาพยนตร์ แต่งเป็นลำเรื่อง แต่งเป็นเพลงก็มี เช่น เรื่องนางสิบสอง ผาแดงนางไอ่ ขุนนางอ้าว เป็นต้น ครูผู้สอนสามารถค้นคว้าได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดตามสถาบันการศึกษา หรือสอบถามจากผู้ที่มีอายุในชุมชนหรือในโรงเรียนก็ได้ เพราะนิทานพื้นเมืองเป็นเรื่องราวที่มีคติสอนใจแก่ผู้ฟังหลายแง่หลายมุม เนื้อเรื่องก็มีทั้งสนุกสนาน โศกเศร้า ตูร่ายน่ากลัว จึงทำให้ผู้ที่ได้ฟังจดจำได้ดี สามารถเล่าสู่คนรุ่นหลังฟัง ได้การที่ครูผู้สอนนำนิทานพื้นเมืองมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยก็เป็นผลดีหลายประการ ประการที่หนึ่งในแง่ของการปรับแนวคิดของเด็กที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมปัจจุบันให้ได้รับรู้ เรื่องนิทานที่มีคติสอนใจ เช่น การทำความดี มีความซื่อสัตย์ การรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประการที่สอง นิทานพื้นเมืองเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันทำให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ครูผู้สอนนำนิทานพื้นเมืองมาปรับใช้กับการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยสอดคล้องกับคำกล่าวของ สัจจอุทราพันธ์ (2527 : 308) ที่ว่าหลักสูตรซึ่งพัฒนาขึ้นจากส่วนกลางน่าจะได้รับการปรับให้เข้ากับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งครูผู้สอนมีความเกี่ยวข้องกับการปรับหลักสูตรกลางให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่นโดยตรง

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

จากการวิจัยพบว่า การนำเนื้อหาสาระของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องลักษณะทางกายภาพของบ้านในท้องถิ่น ครูผู้สอนนำมาปรับใช้ในระดับน้อยมาก อาจ

เนื่องจากเนื้อหาสาระในส่วนนี้ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตผู้จัดทำหลักสูตรได้เขียนไว้ครอบคลุมประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับนักเรียนในลักษณะการบูรณาการสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันซึ่งครูผู้สอนอาจจะเห็นว่ามีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นแล้วและสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมุน อมรวิวัฒน์ (2526 : 17) ที่กล่าวว่า การจัดเนื้อหาสาระของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีลักษณะของการผสมกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนกัน โดยจัดเป็นหน่วยและบูรณาการเนื้อหาจะเริ่มจากตัวนักเรียนและขยายขอบข่ายกว้างออกไปอย่างเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์จริงในชีวิต อีกประการหนึ่งดังที่กล่าวมาแล้วว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้ใช้หลักสูตร การที่จะให้มีส่วนร่วมปรับเนื้อหาสาระของหลักสูตรโดยตรงนั้นกระทำได้น้อยมาก และการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นนั้นถ้าครูผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถี่ถ้วนแล้วจะทำให้เนื้อหาสาระไม่ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ใน ป.02 ซึ่งเกี่ยวพันไปถึงการวัดและประเมินผลด้วย

ในส่วนที่ครูผู้สอนปรับใช้ได้ในระดับดีมากนั้นก็คือการทำความสะอาดร่างกาย เหตุที่ทำให้สามารถปรับเนื้อหาสาระของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตส่วนนี้ใช้ได้ในระดับดีมาก เป็นเพราะการทำความสะอาดร่างกายทุกคนสามารถทำได้เองเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับตัวผู้เรียนโดยตรง ครูผู้สอนสามารถที่จะปรับวิธีการให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น สะอาดได้ตามเอกลักษณ์ของนักเรียน ซึ่งหลักการของเนื้อหาสาระในเรื่องนี้ก็เป็นการทำชีวิตอยู่รอด การจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นโดยนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการสอนได้มากมายหลายอย่าง เช่น นำเกลือมาใช้แทนยาสีฟัน นำก้านช่อยหรือเปลือกหมากมาใช้แทนแปรงสีฟัน นำก้นดินมาใช้แทนสบู่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการให้เด็กได้เรียนรู้จากชีวิตจริงและมองเห็นคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมรอบตัวด้วย ทั้งยังเป็นวิธีที่ฝึกให้เด็กคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (กรมวิชาการ 2522 : 80)

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

จากการวิจัยพบว่า การนำเนื้อหาสาระมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นนั้นครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้นำเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น เป็นที่น่าสังเกตว่าในเรื่องดนตรีนั้นเมืองครูผู้สอนปรับใช้ในระดับน้อยทั้งที่เป็นแขนงวิชาที่ทำให้เด็กได้แสดงออกอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจเป็นเพราะว่าเนื้อหาสาระส่วนหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยได้นำไปบูรณาการกับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มอื่น ๆ บ้างแล้ว หรือเพราะครูผู้สอนไม่มีพื้นฐานทางดนตรีนั้นเมือง

ภาคอีสาน เช่น แคน ฉิน โป่งกลาง ซึ่งผู้ที่มีพรสวรรค์หรือผู้ที่มีความสนใจจริง ๆ เท่านั้นที่จะเล่นถึงขั้นนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนได้ประการสำคัญที่สุดคนตรีพื้นเมืองภาคอีสานไม่ได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูผู้สอนไม่พยายามปรับใช้จริง ๆ ก็อาจจะมีปัญหาไปถึงการวัดและประเมินผลใน ป.02 และจะเป็นปัญหาต่อการประเมินคุณภาพระดับประเทศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติด้วย

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

จากการวิจัย พบว่าการปรับใช้หลักสูตรในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการประมงในท้องถิ่นครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาสาระปรับใช้ในระดับน้อยมาก อาจเป็นเพราะว่าการประมงไม่เหมาะสมกับสภาพของภาคอีสานซึ่งมีพื้นที่ไม่ติดกับทะเล แต่ก็ปรับได้ในลักษณะการประมงน้ำจืด ซึ่งก็ไม่สามารถกระจายครอบคลุมพื้นที่ของภาคอีสานได้ จะมีการประมงน้ำจืดก็เพียงบางแห่งเท่านั้น พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะทำการประมงได้ประกอบกับสภาพดินฟ้าอากาศที่แห้งแล้งร้อน แหล่งน้ำ การเก็บกักน้ำ ก็ไม่กระจายไปทั่วถึง แม้จะมีการขุดบ่อในโรงเรียนในหมู่บ้านก็ไม่สามารถที่จะเก็บกักน้ำได้ตลอดปี จึงทำให้มีปัญหาในเรื่องการทำการประมง และในหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพก็ไม่ได้กำหนดเรื่องการประมงเอาไว้แต่ก็เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้ช่วยกันพิจารณาเมื่อนำไปใช้ว่าจะเอาส่วนใดตอนใดมาใช้จึงจะเหมาะสมจะต้องทำอะไรเพิ่มหรือเสริมขึ้นมาตามที่ท้องถิ่นต้องการ กรมวิชาการ (2520 : 32)

อนึ่งเรื่องการประมงนอกจากจะอาศัยน้ำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญแล้ว ยังต้องอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์และงบประมาณด้วยซึ่งถ้ามองไปยังโรงเรียนประถมศึกษา ก็เห็นว่ายังขาดส่วนนี้อยู่มาก และ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ก็ไม่ได้ดำเนินการหรือพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง โรงเรียนต้องจัดการแบบพึ่งตัวเอง และอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นหรือเอกชน เช่น กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก็ให้การสนับสนุนเรื่อง การประมงต่อโรงเรียนประถมศึกษาอยู่หลายแห่ง แต่อย่างไรก็ตามการประสานงานกับกรมประมง อาจจะมีปัญหาอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้การคิดตามผลจึงทำให้โรงเรียนดำเนินการไม่ต่อเนื่องและไม่ส่งผลถึงนักเรียนโดยตรงคือไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพที่จะให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการทำงานที่เป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตให้เกิดความสงบสุข โดยครูพยายามจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเองให้มากที่สุด กรมวิชาการ (2522 : 138) ซึ่งการปรับหลักสูตรการประมงให้สอดคล้อง

กับท้องถิ่นครูผู้สอนต้องมีความรู้มีประสบการณ์พอสมควรใช้ เทคนิคและวิธีสอนหลาย ๆ อย่าง ผสมผสานกัน เช่น การปฏิบัติจริง การแบ่งกลุ่มอภิปราย ข้อสำคัญครูไม่ควรสอนการประมงบน กระดานแต่ควรสอนให้ได้ปฏิบัติจริง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นปัญหาในการปรับใช้หลักสูตรของกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

จากการวิจัยพบว่า การปรับใช้หลักสูตรในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ เรื่อง อาชีพในท้องถิ่นครูผู้สอนส่วนใหญ่ นำเนื้อหาสาระมาปรับใช้ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่า เนื้อหาสาระของกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ส่วนที่เป็นงานอาชีพ หลักสูตรที่กำหนดจากส่วนกลาง เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเลือกปรับใช้ตามความต้องการ และความเหมาะสมหากโรงเรียนมีความประสงค์จะเปิดสอนงานเลือกที่นอกเหนือ จากที่ประกาศไว้ให้เสนอหัวข้อและรายละเอียดงาน เลือกที่จะเปิดสอนผ่านเขตการศึกษามาแจ้งกรมวิชาการ เสนอกระทรวงศึกษาธิการประกาศเพิ่มเติมต่อไป กรมวิชาการ (2523 : ค) ซึ่งเขตการศึกษา 9 ได้กำหนดหลักสูตรงานเลือกไว้ 3 งาน คืองานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง (การศึกษา 9, เขต 2525 : สารบัญ) เป็นงานอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ซึ่งครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงความรู้ เกี่ยวกับอาชีพไปสู่การปฏิบัติการ เรียนการสอนได้ง่ายขึ้น คือสอนโดยการปฏิบัติจริงและสอดคล้อง กับอาชีพในชุมชน จนนักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป

การจัดทำ เอกสารประกอบหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

จากการวิจัย พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำ เอกสารประกอบหลักสูตรใน กลุ่มประสบการณ์พิเศษ โดยนำมาปรับให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ได้ในระดับน้อยมาก อาจเป็น เพราะ เอกสารประกอบหลักสูตรในกลุ่มประสบการณ์พิเศษนั้น ส่วนที่เป็นงานเลือกทาง เขต การศึกษาได้จัดทำแผนการสอน เพื่อ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ให้แล้ว เพียงแต่ครูผู้สอนปฏิบัติตามหรือปรับ เพียงบางส่วนก็ใช้ได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องนำมาปรับใหม่อีก ส่วนกลุ่มประสบการณ์พิเศษภาษาอังกฤษนั้นก็มี เอกสารประกอบหลักสูตรคือคู่มือครูวิชาภาษาอังกฤษ เป็นคู่มือที่ดี เพราะมีรายละเอียดบอกขั้นตอนการสอนไว้ชัดเจน กรมวิชาการ (2531 : 127) และวิชาภาษาอังกฤษก็เป็นการกำหนดหลักสูตรไว้ค่อนข้างตายตัว คือให้เรียนทักษะการ ฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนในขอบเขตของคำศัพท์ 800 คำ และอีกประการหนึ่ง การ สอนวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนต้องมีความพร้อม คือมีครูที่มีความรู้ภาษาอังกฤษและมีวัสดุ หลักสูตรพร้อมที่จะใช้ในการจัดการ เรียนการสอน ถ้าเปิดสอนในลักษณะที่ขาดความพร้อมแล้ว

การจัดการเรียนการสอนจะไม่ได้ผลสมบูรณ์ตามเป้าหมายของหลักสูตร จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประชากรพิเศษที่โรงเรียนจะต้องมีความพร้อมทั้งด้านครูผู้สอน สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนเพื่อปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นมากที่สุด

การจัดสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดทำสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นนำมาปรับใช้ได้ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่า เนื้อหาสาระของวิชาคณิตศาสตร์เป็นนามธรรมยากแก่การทำ ความเข้าใจของผู้เรียน ประกอบกับครูผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาที่เป็นนามธรรม มาเป็นรูปธรรมที่เห็นชัดเจนได้ การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ศึกษา ค้นคว้าทดลอง บันทึกข้อมูล อธิบายลำดับเหตุผลนำไปสู่ข้อสรุปด้วยตัวผู้เรียนเอง จึงจำเป็นที่จะต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ เช่น ทรายขางต่าง ๆ เครื่องชั่งปริง เครื่องวัดความยาว แท่งไม้รูปทรงต่าง ๆ เครื่องมือตวงสิ่งเหล่านี้เป็นการยากที่ครูผู้สอนจะจัดทำขึ้นเองได้ แต่ถ้าจะคิดจัดทำขึ้นเอง ก็อาจจะใช้ไม่ได้ดีเท่าที่ควร

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

จากการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ในกลุ่มประชากรพิเศษนำมาปรับใช้ในระดับน้อยมาก อาจเป็นเพราะว่าใน เอกสารประกอบหลักสูตรได้ เสนอแนะแนวทางและวิธีการไว้ดีแล้วครูผู้สอนจึงไม่ค่อยจะปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น อนึ่งการวัดผลประเมินผลในกลุ่มประชากรพิเศษ ครูผู้สอนต้องดำเนินการวัดผลประเมินผลหลายด้านคือด้านลักษณะนิสัย ด้านความรู้ ด้านผลงานหรือการนำไปใช้ และจะต้องจัดกิจกรรมวัดผลประเมินผลทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นวิธีการวัดผลประเมินผลค่อนข้างยุ่งยากทำให้ครูผู้สอนไม่เข้าใจชัดเจน แม้การวัดผลประเมิน เป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอนตามที่ กรมวิชาการ (2520 : 75) กล่าวไว้ว่าการให้โรงเรียนประเมินผลเองนั้น เป็นการกำหนดให้โรงเรียนรับผิดชอบต่อกระบวนการศึกษาให้สมบูรณ์ เพราะกระบวนการวัดผลนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการศึกษานั้นคือ ครูผู้สอนควรเป็นผู้จัดแต่ที่กำหนดให้โรงเรียนเป็นผู้วัดนั้นเป็นการกำหนดให้ครูในโรงเรียนรับผิดชอบร่วมกัน อย่างไรก็ตามการวัดผลประเมินผลในกลุ่มประชากรพิเศษทั้งงานเลือก และภาษาอังกฤษนั้น

แท้จริงแล้วยังไม่กระจายอำนาจให้ครูผู้สอนได้ดำเนินการในรายละเอียดโดยตรง เป็นแต่เพียงส่วนกลางกำหนดเนื้อหาและขอบเขตมาให้ เป็นเรื่องที่จะต้องทบทวนให้ครูผู้สอนมีโอกาสปรับวิธีการวัดผลประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นได้โดยตรง

2.3 การพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตร

จากการวิจัย พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าการพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรที่ควรปรับปรุงมากที่สุดคือกำหนดการสอน อาจเป็นเพราะว่า ในการนำหลักสูตรไปสู่ห้องเรียนนั้น เป็นสิ่งไม่สะดวกสำหรับครู เพราะหลักสูตรย่อมจะกำหนดความมุ่งหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมประกอบการเรียนรู้การสอน และการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ ให้มีลักษณะยืดหยุ่นได้ ฉะนั้นจึงต้องมีการนำหลักสูตรไปดัดแปลงเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรกรมวิชาการ (2522 : 13) เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน และคู่มือครู หนังสือเรียน คู่มือต่าง ๆ ในการที่ครูผู้สอนจะนำแผนการสอนและคู่มือครูไปใช้ให้สะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้สอดคล้องกับชีวิตจริง ๆ ของเด็กนั้นต้องจัดทำแผนการสอนให้เหมาะสมกันทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยจัดทำเป็นกำหนดการสอนเพื่อจัดแบ่งเนื้อหาที่จะสอนทั้งหมดให้ครบถ้วนจะทำให้การปฏิบัติการสอนของครูง่ายขึ้น เพราะครูผู้สอนได้ทราบว่าจะต้องสอนเนื้อหาไหนมากน้อยเพียงใดและสอนเมื่อใด ครบถ้วนตามหลักสูตรหรือไม่

สำหรับแหล่งความรู้ที่จะนำมาจัดการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนส่วนมากได้รับมาจากสถาบันการศึกษา ซึ่งความรู้ความเข้าใจของครูอาจารย์ที่ผ่านชั้นตอนดังกล่าวได้ขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมื่อครูอาจารย์เหล่านั้นเข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาเป็นครูประจำการแล้วนั้นการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ไม่อาจกระทำได้อย่างเต็มที่จึงเป็นประเด็นที่สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติมีวางแนวทางในการพัฒนาต้นหลักสูตรท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผลจากการวิจัย พบว่าครูผู้สอนส่วนมากมีความเห็นว่าหน่วยงานที่ควรเป็นผู้จัดเตรียมกำหนดการสอนคือกลุ่มโรงเรียน และบุคลากรที่ควรรับผิดชอบเรื่องนี้เป็นครูวิชาการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน ปีพุทธศักราช 2529 ซึ่งกำหนดให้กลุ่มโรงเรียนเป็นองค์กรทางวิชาการ เพื่อยกระดับมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนภายในกลุ่มให้มีความเสมอภาคกัน ทั้งนี้เพราะแนวทางที่รวมโรงเรียนต่าง ๆ เข้าเป็นกลุ่มโรงเรียนยึดหลักการสามัญมิประเทศ สภาพพื้นที่เป็นหลัก อันจะส่งผลดีต่อการจัดทำกำหนดการสอนที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

ด้านการจัดทำตารางสอนครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำตารางสอนเอง เพราะตารางสอนเป็นการกำหนดช่วงเวลาที่จะสอนเนื้อหา กิจกรรมของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ในแต่ละวันว่าครูผู้สอนจะสอนเนื้อหาใดในแต่ละช่วงเวลา กรมวิชาการ (2522 : 13) ซึ่งในการจัดทำตารางสอนเป็นสิ่งที่อยู่ที่ใกล้ชิดตัวครูผู้สอน ที่จะเลือก ประสบการณ์หรือกิจกรรมมาจัดให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น

2.4 สื่อการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้รับสื่อการเรียนการสอนจากส่วนกลางจัดทำให้ มีสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญบางอย่างที่ครูผู้สอนผลิตเอง โดยใช้งบประมาณของทางโรงเรียน อาจเป็นเพราะว่าสื่อการเรียนการสอนส่วนมากเป็นพวกวัสดุ ครุภัณฑ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ได้จัดทำไว้สำเร็จรูปร่างขายในท้องตลาดซึ่งมีลักษณะสวยงาม ราคานักเรียนเมื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน และเป็นการประหยัดเวลา ประหยัดงบประมาณในการที่ครูผู้สอนจะต้องมาผลิตเองก็ทั้งส่วนกลางหรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดสรรงบประมาณสำหรับซื้อสื่อการเรียนการสอนให้โรงเรียนในสังกัดอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตามยังมีสื่อการเรียนการสอนบางอย่างที่ครูผู้สอนต้องจัดทำขึ้นใช้เอง เช่น ทองจริง บัตรคำ รูปภาพ แผนภูมิประกอบการสอน เครื่องเคาะจังหวะ เป็นต้น ซึ่งครูผู้สอนสามารถจัดหาได้ในท้องถิ่นและสามารถทำขึ้นได้โดยใช้งบประมาณของโรงเรียนอย่างประหยัดได้

2.5 การวัดผลและประเมินผล

การวิจัย พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ดำเนินการประเมินผลหลายภาคเรียน โดยใช้เครื่องมือที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสวัญขึ้น อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นต้องการที่จะวัดผลประเมินผลในภาคความรู้โดยใช้เครื่องมือชนิดเดียวกันคือข้อทดสอบ เพื่อนำผลปลายภาคเรียนมาเปรียบเทียบที่สอบวัดลำดับความรู้ของนักเรียนแต่ละโรงเรียนและนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอนแก่โรงเรียนในสังกัดต่อไป อย่างไรก็ตามการวัดผลประเมินผลมิได้ผูกพันอยู่กับเครื่องมือวัดผลเพียงชนิดเดียว คือข้อทดสอบเท่านั้นแต่ยังครอบคลุมไปถึงการวัดผลโดยใช้เครื่องมือวัดอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัดด้วย เช่น อาจใช้วิธีการสังเกต ตรวจสอบผลงาน และสัมภาษณ์ก็ได้ซึ่งครูผู้สอนต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ในการวัดเป็นสำคัญ กรมวิชาการ (2520 : 77)

ส่วนการวัดการผ่านจุดประสงค์ใน ป.02 นั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้

เครื่องมือวัดและประเมินผลที่กรมวิชาการจัดทำขึ้น อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนมีภารกิจมากจนไม่อาจจัดทำเครื่องมือวัดผลหรือข้อทดสอบที่จะใช้วัดผลประเมินผลการผ่านจุดประสงค์ในป.02 อนึ่งจุดประสงค์ใน ป.02 ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์นั้นเข้มมากเกินไปถ้าครูผู้สอนใช้เวลาในการจัดทำเครื่องมือให้ครบทุกจุดประสงค์ก็อาจจะไม่ต้องใช้เวลาไปทำกิจกรรมอื่นเลย จึงใช้เครื่องมือที่ได้จัดทำสำเร็จไว้แล้วซึ่งเป็นการประหยัดและสะดวกกว่า สำหรับการวัดผลปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการควบคุมห้องสอบและตรวจสอบ อาจเป็นเพราะว่าการวัดผลปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติประถมศึกษาได้สงวนอำนาจในการวัดผลปลายปีการศึกษาสำหรับชั้นประโยคประถมไว้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพของการศึกษา กรมวิชาการ (2520 : 75)

3. ปัญหาและอุปสรรคของครูในการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

จากการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรที่ตีพอซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูผู้สอนในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานใช้หลักสูตร เพราะครูผู้สอนส่วนมากเห็นว่า ครูยังขาดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี สภาพปัญหาที่ยังสอดคล้องกับตัวสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการประถมศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าครูผู้สอนยังไม่เปลี่ยนแปลงวิธีการสอน เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจและขาดประสบการณ์ และยังมีครูส่วนใหญ่ที่รู้แต่ไม่ถือปฏิบัติ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น, 2529 : 6)

ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเกี่ยวกับกำหนดการสอน และคู่มือครู แผนการสอนนั้น พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ขาดแหล่งบริการสำหรับการดำเนินงานในเรื่องซึ่งปัญหาในการบริหารสื่อการเรียนการสอนประเภทนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองขอนแก่น เคยสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการประถมศึกษา เมื่อปี พุทธศักราช 2529 พบว่า ยังมีครูเป็นจำนวนมากเมื่อรับคู่มือและแผนการสอนไปแล้วได้มีครูคนอื่น ๆ หยิบยืมกันต่อ ๆ ไป ในที่สุดก็ทำหายก่อให้เกิดปัญหาคู่มือครูและแผนการสอนไม่เพียงพอ (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองขอนแก่น, 2529 : 13) จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแนวทางแก้ไขในเรื่องนี้ควรให้กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนเป็นศูนย์รวมบรรดาคู่มือครู และแผนการสอน โดยเฉพาะห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนควรมีตำราเหล่านี้ครบทุก

กลุ่มประสบการณ์

ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลหลายภาคเรียนและการสอบวัดผลปลายปีการศึกษา จากการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแบบทดสอบ ทั้งสองส่วนนี้ เป็นปัญหาที่ควรแสวงหาแนวทางให้ครูผู้สอนมีบทบาทในการจัดทำแบบทดสอบ การวัดผลปลายปี บางวิชา บางระดับ เพราะครูผู้สอนย่อมรู้จักตัวนักเรียน เข้าใจวิธีการมากกว่าการยึดข้อสอบ วัดผลจากส่วนกลางเป็นหลักทั้งหมด ควรจะมีบางเรื่องบางประเด็น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่ครูผู้สอนจะเลือกเอาเหตุการณ์ความรู้ในท้องถิ่นมาเป็นส่วนประกอบมากขึ้น ในการกำหนดเนื้อหาสาระ เพื่อจัดทำแบบทดสอบ สำหรับปัญหาการดำเนินงานวัดผลตามจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ระบุว่าไม่อาจถือปฏิบัติได้ตามกำหนดเวลา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จุดประสงค์ที่กำหนดให้วัดผลนั้นมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ยุ่งยาก อีกทั้งจุดประสงค์บางกลุ่มประสบการณ์มีจำนวนมาก เกินกว่าที่ครูผู้สอนจะดำเนินการได้หมดในช่วงเวลาจำกัด ข้อคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษา ไทยหลายท่าน จากผลการสัมมนาในระดับชาติ เรื่อง หลักสูตรประเมินศึกษาซึ่งสรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลตามจุดประสงค์ใน ป.02 ในแต่ละระดับที่มีจุดประสงค์มากเกินไป บางจุดประสงค์สมควรตัดออกได้ กรมวิชาการ (2531 : 75)

ในด้านปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่างบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข กล่าวคือจะต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

แนวคิดนี้สอดคล้องกับความเห็นของครูผู้สอนส่วนใหญ่ที่ระบุในการวิจัยครั้งนี้ว่า สาเหตุที่การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เป็นเพราะว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอต่างประสบปัญหาในด้านงบประมาณ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนการสอนหรือการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นล้วนแต่มีอุปสรรคจากปัจจัยเดียวกันคืองบประมาณได้รับการจัดสรรมาไม่เพียงพอ

ในด้านสาเหตุที่ผู้เกี่ยวข้องไม่เข้าใจวิธีปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่มีครูที่เคยมีประสบการณ์จัดทำเรื่องนี้ในท้องถิ่น แม้ว่าแหล่งของความรู้ วิทยากรท้องถิ่นจะมีพร้อมมูล แต่ปัญหาจากการขาดผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขาดผู้ที่จะโน้มน้าวทางการปรับหลักสูตร อีกทั้งครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์อำเภอก็ตีลัวแต่มีภารกิจอื่นมากมายหรือขาดการริเริ่มจัดทำในสิ่งใหม่ แนวคิดนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ เตือนใจ แก้วโสภาส

ที่ระบุว่า การใช้หลักสูตรยังมีอุปสรรค คือ จำนวนศึกษานิเทศก์ในงานประเมินศึกษายังไม่เพียงพอ ศึกษานิเทศก์อำเภอไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดีเท่าที่ควร และทำงานธุรการมากเกินไปไม่มีเวลาปฏิบัติงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เนื้อหาหลักสูตรที่มุ่งให้ท้องถิ่นมีโอกาสจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้นั้น ยังไม่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้ชัดเจน โดยกรมวิชาการต้องแบ่งเนื้อหาหลักสูตรเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นแกนกลางที่ทุกคนต้องเรียนและส่วนที่ท้องถิ่นจะนำไปปรับปรุงได้โดยกรมวิชาการเป็นหน่วยงานที่คอยชี้แนะ และติดตามประเมินผลการให้และปรับหลักสูตร

1.2 เร่งรัดให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทุกระดับโดยเฉพาะผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์อำเภอ ครูผู้สอนให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติได้จริงในเรื่องการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

1.3 หน่วยงานที่มีภารกิจในการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นคือ เขตการศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ ต้องเป็นหน่วยเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการปรับหลักสูตร และเป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นภาคปฏิบัติไปที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กลุ่มโรงเรียน โรงเรียน แสวงหาแนวทางในการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมกันแท้จริง

1.4 ควรจัดให้มีการทบทวนวิทยากรบุคคลที่มีความสามารถของท้องถิ่น เพื่อจัดเตรียมการอบรม ช่วยเหลือสนับสนุน เกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเฉพาะเขต จังหวัด อำเภอ และกลุ่มโรงเรียน ควรจัดสร้างหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อความสะดวกในการที่ครูผู้สอนจะปรับหลักสูตรใช้ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

1.5 จัดงบประมาณสนับสนุนในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการเฉพาะเพื่อความคล่องตัวในการพัฒนา

1.6 สนับสนุนให้มีการผลิตคู่มือครู แผนการสอนที่มุ่งเน้นเฉพาะท้องถิ่น โดยใช้บุคลากรในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดทำโดยใช้ศูนย์วิชาการจังหวัด และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นศูนย์ประสานงานและดำเนินการในเรื่องนี้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรศึกษาวิจัย เรื่องการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นจำแนกตามรายกลุ่มประสบการณ์

2.2 ควรศึกษาและพัฒนาการปรับหลักสูตรในการวัดผลตามแบบ ป.02 โดยศึกษาแนวทางการวัดผลเชิงพฤติกรรมจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณี ในท้องถิ่น

2.3 ควรศึกษาวิจัย เรื่องความเป็นไปได้ของการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นในกลุ่มทักษะ โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ อันถือเป็นวิชาแกนในการที่จะนำความรู้พื้นฐานของกลุ่มประสบการณ์นี้ ไปใช้กับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ

2.4 ควรศึกษาวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีการปรับหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และโรงเรียนที่มุ่งเน้นการใช้หลักสูตรที่ส่วนกลางกำหนดเพื่อศึกษาคูผลดี ผลเสีย ของทั้งสอง การเน้น 2 แนวทางที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ และการปฏิบัติตนของผู้เรียน